ନୀତିଶ୍ଲୋକ

**ନ ବେଦଯଜ୍ଞାଧ୍ୟୟନୈର୍ନ ଦାନୈର୍ନ ଚ କ୍ରିୟାଭିର୍ନ ତପୋଭିରୁଗ୍ରୈଃ ।
ଏବଂରୂପଃ ଶକ୍ୟ ଅହଂ ନୃଲୋକେ ଦ୍ରଷ୍ଟୁଂ ତ୍ୱଦନ୍ୟେନ କୁରୁପ୍ରବୀର ॥**

ହେ କୁରୁଶ୍ରେଷ୍ଠ ! କେବଳ ତୁମ ଛଡା (କୃପାପାତ୍ର ବ୍ୟତୀତ) ଅନ୍ୟ କେହି ବେଦାଧ୍ୟୟନ, ଯଜ୍ଞାନୁଷ୍ଠାନ, ଶାସ୍ତ୍ରାଧ୍ୟୟନ, ଦାନ, କଠୋର ତପସ୍ୟା ଏବଂ କୌଣସି କ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା ମନୁଷ୍ୟଲୋକରେ ମୋତେ ଏହି ବିଶ୍ୱରୂପରେ ଦେଖିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

ମରିୟମ୍‌ଙ୍କ ଉତ୍ସାହ ବାଣୀ(୧)

ପହଲଗାଁଓ ଆକ୍ରମଣ ପରେ ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ଯେଉଁ ଭୟଙ୍କର ଆକ୍ରୋଶ ଦେଖାଦେଇଥିଲା ତା'ର ପ୍ରତିଫଳନ ବିଭିନ୍ନ ନେତାଙ୍କ ବକ୍ତବ୍ୟରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ସିସିଏସର ବୈଠକ ପରେ ଯେଉଁ ଘୋଷଣା କଲେ ତା'ପରେ ଦେଶରେ ଆଉ କୌଣସି ନେତା ଏହାକୁ ନେଇ ବିଶେଷ ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେବା ଦେଖାଯାଉ ନାହିଁ । ବିଶେଷ କରି ପ୍ରତିରକ୍ଷା ମନ୍ତ୍ରୀ ରାଜନାଥ ସିଂହଙ୍କ ଅଧକ୍ଷତାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ସର୍ବଦଳୀୟ ବୈଠକରେ ଦେଶର ସମସ୍ତ ପ୍ରମୁଖ ରାଜନୈତିକ ନେତୃବୃନ୍ଦଙ୍କୁ ସମସ୍ତ ଘଟଣାର ଟିକିନିଖି ବିବରଣୀ ଜଣାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଏପରିକି ସରକାର ଏହି ବୈଠକରେ ଗୁଇନ୍ଦା ସୂଚନା ବା ଯାହାକିଛି ସୁରକ୍ଷାଗତ ତ୍ରୁଟି ଥିଲା ତାକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ସ୍ୱୀକାର କରିବା ସହ ସାମ୍ପ୍ରତିକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଦେଶ ନେବାକୁ ଯାଉଥିବା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦକ୍ଷେପ ସମ୍ପର୍କରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସମ୍ୟକ ସୂଚିତ କରିସାରିଥିଲେ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଅଧକ୍ଷତାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ସିସିଏସ ବୈଠକରେ ଭାରତ ନେବାକୁ ଯାଉଥିବା ସମସ୍ତ ପଦକ୍ଷେପକୁ ମଞ୍ଜୁରୀ ମିଳିସାରିଥିଲା । ଏହାପରେ ପ୍ରତିରକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ତିନି ସେନାମୁଖ୍ୟଙ୍କ ସହ ଯୋଜନାର ଚୂଡାନ୍ତ ରୂପରେଖକୁ ନେଇ ସମସ୍ତ ଚର୍ଚ୍ଚା କରିସାରିବା ପରେ ଦେଶର କୌଣସି ନେତା ଆଉ କୌଣସି ବିବୃତ୍ତି ଦେଉନାହାଁନ୍ତି । ଏହାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟ ଏବେ କଥାରେ ନୁହଁ କାମର ସମୟ । ତେଣୁ ପାକିସ୍ତାନକୁ ଏକ କଠିନ ଶାସ୍ତି ଦେବା ସକାଶେ ସରକାର ଓ ସେନା ନେଉଥିବା ପଦକ୍ଷେପକୁ ନେଇ ସମଗ୍ର ଦେଶ ଆଶ୍ୱସ୍ତ । ଠିକଣା ସମୟରେ ସରକାର ଓ ସେନା ଯେ, ଠିକଣା ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବେ ଏହା ଉପରେ ସମଗ୍ର ଦେଶର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆସ୍ଥା ଓ ବିଶ୍ୱାସ ରହିଛି ।

ଅପରପକ୍ଷରେ ପାକିସ୍ତାନର ନେତୃବୃନ୍ଦଙ୍କ ଆଚରଣ ଓ ଉଚ୍ଚାରଣକୁ ନେଇ ଯେ କେହି ବିଜ୍ଞ ବ୍ୟକ୍ତି ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଏକତାର ଅଭାବ, ସେନାବାହିନୀ ଉପରେ ଆସ୍ଥାର ଅଭାବ ଏବଂ ପାକିସ୍ତାନବାସୀଙ୍କ ସୁରକ୍ଷାର ଆଶଙ୍କାକୁ ନେଇ ଆତଙ୍କିତ ବାତାବରଣ ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରତୀୟମାନ ହେଉଛି । ଭାରତର ଘୋଷଣା ପରେ ପାକିସ୍ତାନର ବିଭିନ୍ନ ନେତା ବିଭିନ୍ନ କଥା କହିବାରେ ଲାଗିଲେ । ତାଙ୍କ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ ଏହା ଭାରତର ସୁରକ୍ଷାଗତ ତ୍ରୁଟି ସେଥିପାଇଁ ପାକିସ୍ତାନକୁ ଦୋଷ ଦିଆଯାଇନପାରେ । ଆଉ ଜଣେ ନେତା ଏହାବି କହିଲେ ଯେ, ଭାରତ ନିଜେ ଏହା କରି ପାକିସ୍ତାନ ଉପରେ ଦୋଷ ଲଦିବାର ବାହାନାକୁ ନେଇ ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛି । ତାଙ୍କ ରକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ ଗତ ୩୦ ବର୍ଷ ହେଲା ବ୍ରିଟେନ୍, ଆମେରିକା ଓ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କ ପ୍ରରୋଚନାରେ ପାକିସ୍ତାନ ଆତଙ୍କବାଦୀଙ୍କ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ, ଭର୍ତ୍ତି ଓ ଆକ୍ରମଣକୁ ନେଇ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀରେ ବଦନାମ ହୋଇସାରିଛି । ପାକ୍ ଅଧିକୃତ କାଶ୍ମୀର ତଥା କଥିତ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ କଟା ଘା'ରେ ଚୂନ ଦେବା ଭଳି କହିଲେ ଯେ, ବେଲୁଚିସ୍ତାନ ଓ ଖାଇବର ପଖତନଖ୍ୱାରେ ବହିଥିବା ରକ୍ତ କ'ଣ ତାହା ପୁଲୱାମାରୁ ଜଣାପଡିଥିବ । ତାହାର ସିଧାସଳଖ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ହେଲା ପାକିସ୍ତାନର ବେଲୁଚିସ୍ତାନ ଓ ଖାଇବରପଖତନଖ୍ୱା ପ୍ରଦେଶରେ ପାକିସ୍ତାନୀ ସେନା ଉପରେ ହୋଇଥିବା ଆକ୍ରମଣ ଉପରେ ଭାରତର ହାତ ଅଛି । ଏଣୁ ଏହାର ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବା ସକାଶେ ପାକିସ୍ତାନ ପେହଲଗାଁଓ ଆକ୍ରମଣ କରିଛି । ସବୁଠୁ ଅଧିକ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ଭାରତ ଦ୍ୱାରା ସିନ୍ଧୁ ଜଳ ସନ୍ଧିର ସମୟିକ ରଦ୍ଦ କରିବା ନେଇ ଏହାକୁ ସେମାନେ ପରମାଣୁ ଯୁଦ୍ଧ ପରି ଭୟଙ୍କର ବୋଲି ମନେପକାଇଦେବା ସହ ପାକିସ୍ତାନର ପରମାଣୁ ଅସ୍ତ୍ର କେବଳ ସୋକେସ୍‌ରେ ରଖିବା ପାଇଁ ହୋଇନାହିଁ । ତେଣୁ ଏହାର ଉତ୍ତର ପାକିସ୍ତାନ ପରମାଣୁ ଆକ୍ରମଣରେ ଦେବ ବୋଲି ଧମକ ଦେଇଥିଲେ । ଇତି ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ବତନ ବୈଦେଶିକ ମନ୍ତ୍ରୀ ତଥା ପାକିସ୍ତାନ ପିପୁଲ୍ସ ପାର୍ଟିର ବିଲାବଲ ଭୁଟ୍ଟୋ ସିନ୍ଧୁ ନଦୀର ପାଣି କେବଳ ପାକିସ୍ତାନର ଏହାକୁ ବନ୍ଦ କଲେ ରକ୍ତର ନଦୀ ବହିବ ବୋଲି ଧମକ ଦେଇଛନ୍ତି । ଏସବୁ ଭିତରେ କେତେକ ବରିଷ୍ଠ ପାକିସ୍ତାନ ନେତା ଦୁଇ ପରମାଣୁ ଅସ୍ତ୍ର ସମ୍ପନ୍ନ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ଯୁଦ୍ଧକୁ ଏଡାଇବା ସକାଶେ ଋଷ ଓ ଚୀନ ଭଳି ଦେଶ ମଧ୍ୟସ୍ତତା କରିବା ପାଇଁ ଆଗେଇ ଆସିବା ଲାଗି ଆହ୍ୱାନ ଦେଇଛନ୍ତି । ତେବେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ସେହୱାଜ ନୱାଜ ପାକିସ୍ତାନ ଭାରତ ସହ କାଶ୍ମୀର ସମେତ ସମସ୍ତ ପ୍ରସଙ୍ଗର ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ସମାଧାନ ସକାଶେ ଆଲୋଚନା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରହିଛି ଏବଂ ପହଲଗାଁଓ ଆକ୍ରମଣର ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରମାଣ ଦେଲେ ଦୋଷୀମାନଙ୍କୁ ପାକିସ୍ତାନ କଠୋର ଶାସ୍ତି ଦେବ ବୋଲି ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଛନ୍ତି । ଏ ସମସ୍ତଙ୍କ ବୟାନ ଭିତରେ ପାକିସ୍ତାନ ପଞ୍ଜାବ ପ୍ରଦେଶର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଥିବା ମରିୟମ୍ ନୱାଜ୍ ମଧ୍ୟ ଏକ ବାର୍ତ୍ତା ଦେଇଛନ୍ତି । ସେ ଦେଶବାସୀଙ୍କୁ ପାକିସ୍ତାନୀ ସେନା ଉପରେ ଆସ୍ଥା ଓ ଭରସା ରଖିବାକୁ ନିବେଦନ କରିଛନ୍ତି । ସେ ବିଶ୍ୱାସ ଦେବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି ଯେ, ପାକିସ୍ତାନର ସେନାବାହିନୀ ଭାରତ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଆକ୍ରମଣର ଉପଯୁକ୍ତ ଜବାବ ଦେବା ସହ ଦେଶବାସୀଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷିତ ରଖିବା ପାଇଁ ସମର୍ଥ ।

ପାକିସ୍ତାନର ବିଭିନ୍ନ ନେତାଙ୍କ ମୁହଁରେ ବିଭିନ୍ନ କଥା ଶୁଣାଯିବାରେ କୌଣସି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାର ନାହିଁ । ଦେଶ ଗଠନ ହେବା ଠାରୁ ପାକିସ୍ତାନ ଭିତରେ ଏକ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଭାବନା ପ୍ରକୃତରେ ଦେଖାଦେଇନାହିଁ । ଦେଶ ଗଠନର ୨୫ ବର୍ଷ ଭିତରେ ପୂର୍ବ ପାକିସ୍ତାନ ପଶ୍ଚିମ ପାକିସ୍ତାନ ଉପରେ ତାଙ୍କ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ପ୍ରତି ବିପଦ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ଏବଂ ପଶ୍ଚିମ ପାକିସ୍ତାନ ବିଶେଷକରି ପଞ୍ଜାବୀମାନେ ପାକିସ୍ତାନର ଅଧିକାଂଶ ସଂସାଧନକୁ ନିଜ ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର ଦେବାବେଳେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ପକ୍ଷପାତ କରାଯାଉଛି ଏବଂ ବଙ୍ଗାଳିମାନଙ୍କୁ ଷୋଷଣ କରାଯାଉଛି ବୋଲି ଅଭିଯୋଗ କରିବା ପରେ ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ଯେଉଁ ଭୟଙ୍କର ଦମନଲୀଳା ହୋଇଥିଲା ତା'ର ପରିସମାପ୍ତି ଘଟିଥିଲା ପାକିସ୍ତାନରୁ ଅଲଗା ହୋଇ ନୂତନ ଭାବେ ବଙ୍ଗଳାଦେଶନାମକ ଏକ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଗଠନରେ । ତା'ପୂର୍ବରୁ ସିନ୍ଧର ନେତା ଜୁଲଫିକର ଅଲ୍ଲୀ ଭୁଟ୍ଟୋ ଓ ତାଙ୍କ କନ୍ୟା ବେନଜିନ୍ ଭୁଟ୍ଟୋ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ବିରୋଧରେ ହତାର ଷଡଯନ୍ତ୍ରର ଅଭିଯୋଗ ଆଣିଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ପାଇଁ ପାକିସ୍ତାନର ଚାରୋଟି ପ୍ରଦେଶ ସିନ୍ଧ, ବେଲୁଚିସ୍ତାନ ଖାଇବରପଖତନଖ୍ୱା ଓ ପଞ୍ଜାବ ମଧ୍ୟରୁ ଅନ୍ୟ ତିନୋଟି ପ୍ରଦେଶ ପାକିସ୍ତାନରୁ ଅଲଗା ହୋଇଯାଇ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଦେଶ ଗଢିବା ପାଇଁ ଆନ୍ଦୋଳନରତ । ସିନ୍ଧୁରେ 'ଜୟ ସିନ୍ଧ', ବେଲୁଚିସ୍ତାନରେ ବିଏଲଏ, ଖାଇବରପଖତନଖ୍ୱାରେ ପିଟିପି ବିଦ୍ରୋହୀମାନେ ପାକିସ୍ତାନ ସେନା ବିରୋଧରେ ବାରମ୍ବାର ଭୟଙ୍କ ଆତଙ୍କବାଦୀ ଆକ୍ରମଣ ଜାରି ରଖିଛନ୍ତି । ଏ ସମସ୍ତଙ୍କର ଅଭିଯୋଗ ସେଠାକାର ପଞ୍ଜାବୀମାନେ ପାକିସ୍ତାନର ସମସ୍ତ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ହାସଲ କରୁଥିଲାବେଳେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଅନ୍ୟାୟ, ଅତ୍ୟାଚାର କରାଯାଉଛି । ଏହି ଅନ୍ୟାୟ, ଅତ୍ୟାଚାରର ସମସ୍ତ ଅପରାଧ ପାକିସ୍ତାନର ସେନାବାହିନୀ କରୁଛି । ପାକିସ୍ତାନରେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ନାମକୁ ମାତ୍ର । ସେଠାକାର ସେନା ହିଁ ଦେଶବାସୀଙ୍କୁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଶେଷଣ କରୁଛି ବୋଲି ଏକ ତୀବ୍ର ଅସନ୍ତୋଷ ଏସବୁ ଅଞ୍ଚଳରେ ଦୀର୍ଘ ଦିନ ହେଲା ଲାଗି ରହିଥିଲା । ଏମାନେ ଅଭିଯୋଗ କରୁଥିଲେ ପଞ୍ଜାବ ଉପରେ ଏବେ କିନ୍ତୁ ଖୋଦ୍ ପଞ୍ଜାବର ଜନସାଧାରଣ ସେନା ବିରୋଧରେ ବିଦ୍ରୋହ ଆରମ୍ଭ କରିଛି । ଏହାର ପ୍ରମୁଖ କାରଣ ହେଲା ପିଟିଆଇ ନେତା ତଥା ପୂର୍ବତନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଇମ୍ରାନ୍ ଖାନ୍ ବିଭିନ୍ନ ମିଥ୍ୟା ଅଭିଯୋଗରେ ଜେଲ୍‌ରେ ବନ୍ଦି ରଖିବା ଏବଂ ପିଟିଆଇକୁ ବ୍ୟାନ୍ କରିବା ।

କ୍ରମଶଃ....

ଚିନ୍ତାମଣି ପାଣିଗ୍ରାହୀ

ଚିନ୍ତାମଣି ପାଣିଗ୍ରାହୀ ଭାରତୀୟ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଓଡ଼ିଶାର ଜଣେ ସକ୍ରିୟ କର୍ମୀ, ରାଜନୈତିକ ଓ ସାମାଜିକ ନେତା ଥିଲେ । ସେ ୧୯୮୯ରୁ ୧୯୯୩ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଣିପୁରର ରାଜ୍ୟପାଳ ଭାବେ କାମ କରୁଥିଲେ । ରାଜ୍ୟ ଓ ଲୋକଙ୍କ ଉନ୍ନତି ନିମନ୍ତେ ସେ କରିଥିବା କାମ କାରଣରୁ ମଣିପୁରବାସୀ ତାଙ୍କ ଲୋକଙ୍କ ରାଜ୍ୟପାଳ କହୁଥିଲେ । ସେ ଭାରତର ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶରେ ଥିବା ବିଶ୍ୱନାଥପୁର ଗ୍ରାମରେ ୧୯୨୨ ମସିହା ମାର୍ଚ୍ଚ ୨୨ ତାରିଖରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ୧୯୩୮ ମସିହାରେ ଭେଭେନ୍ସା କଲିଜିଏଟ ସ୍କୁଲର ଅଧକ୍ଷ ଶ୍ରୀସୁକାନ୍ତ ରାଓଙ୍କ ଅଧକ୍ଷତାରେ ଗଠିତ ହୋଇଥିବା ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଉତ୍କଳ ଅବକାଶ ବାହିନୀର ଚନ୍ତାମଣୀ ଜଣେ ସକ୍ରିୟ ସଭ୍ୟ ଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶର ପୁର୍ନଗଠନ ବେଳେ ସଂଯୁକ୍ତ ନ ହୋଇପାରିଥିବା ଅଞ୍ଚଳମାନଙ୍କରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତିକୁ ସୁରକ୍ଷା ଦେବା ଏହାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଥିଲା । ସେ ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳ ବୁଲି ଓଡ଼ିଆରେ ଲୋକଙ୍କ ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରି ଜାତୀୟ ଏକତା ବଜାୟ ରଖିବାକୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଉ ଥିଲେ । ସେ ଏକାଧାରରେ ଜଣେ ସାମ୍ବାଦିକ, ଲେଖକ ଓ ଶ୍ରମିକ ନେତା ଥିଲେ । ସେ ଲୋକସଭାକୁ ୧୯୭୫ ମସିହାରେ ପୁରୀ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରୁ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ତରଫରୁ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥିଲେ । ପରେ ସେ କଂଗ୍ରେସରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ୧୯୬୭, ୧୯୭୧, ୧୯୮୪ ମସିହାରେ ସେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଲୋକସଭା ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରୁ ଲୋକସଭାକୁ ପୁନଃ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥିଲେ । ଘରୋଇ ବିଭାଗର ରାଜସ୍ୱମନ୍ତ୍ରୀ, ପ୍ରତିରକ୍ଷା ବିଭାଗର ରାଜସ୍ୱ ମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ମଣିପୁରର ରାଜ୍ୟପାଳ ଭାବେ ସେ କାମ କରିଛନ୍ତି । ୨୦୦୦ ମସିହା ଅପ୍ରେଲ ୨୯ ତାରିଖରେ ତାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିଥିଲା ।

ଡକ୍ଟର ତପନ କୁମାର ପାଳ
ଏସବିଆଇ, ଷ୍ଟାଫ କଲୋନୀ, ଦେଉଳ ସାହି, ତୁଳସୀପୁର, କଟକ,
ଦୂରଭାଷ : ୯୯୩୭୬୫୮୩୬୨ / ୭୯୭୮୭୯୬୬୩୩

ପବିତ୍ର ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟାର ମାହାତ୍ମ୍ୟ

ଶ୍ରୀମତୀ ରୀତା ସ୍ୱାଇଁ
ଖଜରା, କସର୍ଦା, କଟକ

ଓଡ଼ିଆ ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରା ଅନୁଯାୟୀ ପବିତ୍ର ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟାର ମାହାତ୍ମ୍ୟ ବେଶ୍ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ । ରସୋମୟ ତିଥି, ଅମୃତମୟ ଯାତ୍ରା, ଓଡ଼ିଆ ମାଟିର ବାର ମାସର ତେରଯାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଯାତ୍ରା, ଅନୁକୂଳ ଯାତ୍ରା, ଅନୁକୂଳ ତିଥି ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା । ବୈଶାଖ ମାସ ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ ତୃତୀୟା ତିଥିରେ ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ପାଳନ କରାଯାଏ । ଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ସର୍ବସ୍ୱ । ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ବିନା ଓଡ଼ିଆର ପରିଚୟ ନାହିଁ । ଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କର ଯାତ୍ରା ଭିତରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଯାତ୍ରା ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା । ଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁ ମନ୍ଦିର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପରେ ବିରାଜିତ ହେଲେ ରତ୍ନ ସିଂହାସନରେ । ବିକଚ ପଦ୍ମନେତ୍ର ଦର୍ଶନକଲେ ସମସ୍ତେ । ଦୁଃଖୀର ଦୁଃଖ ଦୂର ହେଲା । ଅନ୍ଧକାର ଦୂରୀଭୂତ ହେଲା । ମୃତ୍ୟୁର ଅମୃତପଥ ପାଇଲେ ଲୋକମାନେ । ସାରା ସଂସାରର ସାରଭୂତ ନାଥ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କଲେ । ରାଜା ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ, ବ୍ରହ୍ମା, ବିଦ୍ୟାପତି, ବିଶ୍ୱାବସୁ ଏବଂ ଗୁଣ୍ଡିଚା ପଚାରିଲେ ତେବେ ଯାତ୍ରା କ'ଣ ପ୍ରଭୁ ? ପ୍ରଭୁ କହିଲେ ମୋର ଯାତ୍ରାମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଦ୍ୱାଦଶ ଯାତ୍ରା । ମାସ ବାର, ତିଥି ବାର, ସମୟ ବାର, ଯାତ୍ରା ମଧ୍ୟ ବାର । ୧. ସ୍ନାନଯାତ୍ରା, ୨.ରଥଯାତ୍ରା, ୩. ଶୟନପୂର୍ଣ୍ଣିମା, ୪.ଉତ୍ତରାୟଣ, ୫.ଦକ୍ଷିଣାୟନ, ୬.ପାର୍ଶ୍ୱ ପରିବର୍ତ୍ତନ, ୭.ଉତ୍ଥାପନ, ୮.ପ୍ରାବରଣ ଷଷ୍ଠୀ, ୯. ପୁଷ୍ୟାଭିଷେକ, ୧୦.ଦୋଳଯାତ୍ରା, ୧୧. ଦମନକ ଯାତ୍ରା, ୧୨. ଚନ୍ଦନଯାତ୍ରା ବା ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ।

ଚନ୍ଦନଯାତ୍ରା: ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଦ୍ୱାଦଶ ଯାତ୍ରାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତିମ ତଥା ଶେଷ ଯାତ୍ରା ହେଉଛି ଚନ୍ଦନଯାତ୍ରା । ଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କର ଚନ୍ଦନଯାତ୍ରା ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟାଠାରୁ ଆରମ୍ଭହୋଇ ୪୨ଦିନ ତଥା ସ୍ନାନପୂର୍ଣ୍ଣିମାର ପୂର୍ବଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବା ଜ୍ୟେଷ୍ଠମାସ ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ ଦିନ ଶେଷ ହୋଇଥାଏ । ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟାଠାରୁ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ କୃଷ୍ଣ ଅଷ୍ଟମୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୨୧ଦିନ ଧରି ଉପରବେଳା ଶ୍ରୀଜୀଉମାନେ ନରେନ୍ଦ୍ର ପୁଷ୍କରିଣୀରେ ନୌକା ବିହାର କରିଥାନ୍ତି । ପରବର୍ତ୍ତୀ ୨୧ଦିନ ଏହା ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରରେ ପାଳିତ ହୋଇଥାଏ । ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କର ଚଳନ୍ତି ପ୍ରତିମା ଶ୍ରୀମଦନମୋହନ, ଶ୍ରୀଦେବୀ ବା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଏବଂ ଭୂଦେବୀ ବା ବିଶ୍ୱଧାତ୍ରୀ ବା ସରସ୍ୱତୀଙ୍କ ସହିତ ପଞ୍ଚପାଣ୍ଡବ ବା ପଞ୍ଚମହାଦେବଙ୍କ ନରେନ୍ଦ୍ର ପୁଷ୍କରିଣୀରେ ନନ୍ଦା ଓ ଭଦ୍ରା ନାମକ ଦୁଇଟି ଚାପରେ ଚାପ ଖେଳର ଶୁଭ ଅନୁକୂଳ ହୋଇଥାଏ ଏହି ପବିତ୍ର ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ଲଗ୍ନରେ । ପ୍ରଥମ ୨୧ଦିବସର ଶେଷ ଦିନ ଅର୍ଥାତ୍ ଭଉଁରୀଯାତ୍ରା ଦିନ ରଥ ଅଖରେ ଚକ ଲାଗେ । ଓଡ଼ିଶାର ପୁରପଲ୍ଲୀରେ ସବୁ ଦେବାଦେବୀଙ୍କର ଚନ୍ଦନଯାତ୍ରା ଏହି ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟାଠାରୁ ଆରମ୍ଭହୋଇ ୨୧ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଳନ କରାଯାଏ । ସାଧାରଣ ମଣିଷ ବୈଶାଖ ମାସର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ରୌଦ୍ରତାପରୁ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ଯେପରି ଏ.ସି., କୁଲର, ଫ୍ୟାନ୍ ଆଦିର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଥାନ୍ତି ସେହିପରି ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗରେ ଚନ୍ଦନ ପ୍ରଲେପ ଦିଆଯାଏ । ପୌରାଣିକମତେ ସତ୍ୟଯୁଗରେ ନୃସିଂହଦେବ ଏହି ଯାତ୍ରାର ଆୟୋଜନ କରିଥିଲେ ।

ରଥ ନିର୍ମାଣ : ମହାପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ଗୁଣ୍ଡିଚାଯାତ୍ରା ନିମନ୍ତେ ବସନ୍ତ ପଞ୍ଚମୀରେ ଯେଉଁ ରଥ କାଠ ଅନୁକୂଳ ହୋଇଥାଏ, ଶ୍ରୀରାମନବମୀରେ ଯେଉଁ ରଥକାଠ ଚିରାଯାଇଥାଏ, ପବିତ୍ର ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ଦିନ ରଥ ନିର୍ମାଣର ଶୁଭାରମ୍ଭ ହୋଇଥାଏ । ସେହିଦିନ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଧୂପ ପରେ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କର ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗରୁ ଆଜ୍ଞାମାଳ ସହିତ ଶ୍ରୀ ବଳଭଦ୍ର ଓ ଦେବୀ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ବାଡ଼ରୁ ମଧ୍ୟ ଆଜ୍ଞାମାଳ ଆସେ । ଘଣ୍ଟ, ଘଣ୍ଟା, କାହାଳୀ ଶୋଭାଯାତ୍ରା ସହିତ ତିନି ପୂଜାପଣ୍ଡା ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କର ସେହି ଆଜ୍ଞାମାଳ ନେଇ ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ଦେଉଳ ପୁରୋହିତ ଓ ସ୍ତୋତ୍ରୀୟ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କ ସହିତ ରଥଖଳାକୁ ଯାଆନ୍ତି ଏବଂ ସେଠାରେ ସ୍ତୋତ୍ର ପାଠ ସହିତ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଆରାଧନା କରନ୍ତି । ସେତେବେଳେ ମଧ୍ୟ ଚନ୍ଦନ ଠାକୁରମାନେ ଉପସ୍ଥିତ ରହିଥାନ୍ତି, ଯିଏ ପୂଜାପଣ୍ଡାଙ୍କ ଆଜ୍ଞାମାଳ ସହିତ ପଟୁଆରରେ ଯାଇଥାନ୍ତି । ଶ୍ରୀମଦନମୋହନ, ଶ୍ରୀଦେବୀ ଏବଂ ଭୂଦେବୀଙ୍କ ସହିତ ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରର ପଞ୍ଚୁପାଣ୍ଡବ ବା ପଞ୍ଚମହାଦେବ ମଧ୍ୟ ସେହି ସମୟରେ ରଥଖଳାରେ ଉପସ୍ଥିତ ରହିଥାନ୍ତି । ରୂପକାର, ଚିତ୍ରକର, କମାର, ଅମୀନ ଓ ସେବକ ପ୍ରମୁଖଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିରେ ବିଶ୍ୱକର୍ମାଙ୍କ ଶାଢ଼ିବନ୍ଧା ନୀତି ପାଳିତ ହୁଏ । ମହାକାଳୀ ମନ୍ତ୍ରରେ ପୂଜିତ ତନ୍ତ୍ରବିଧିରେ ତିନୋଟି ଧଉରା ଗଛର ଗଣ୍ଡିରେ କୁରାଢ଼ିକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରାଯାଇ ବିଧିବଦ୍ଧଭାବେ ରଥନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟର ଶୁଭାରମ୍ଭ ହୁଏ । ଏହି ରଥ ନିର୍ମାଣରେ ୧୧୩୯ଖଣ୍ଡ କାଠ ଲାଗିଥାଏ । ସେହି କାଠଗୁଡ଼ିକ ହେଲା ଫାସି, ଅସନ, ଧଉରା, ଶିମିଳି, ପାଳଧୂଆ, ମହାନିମ୍ବ, ଗମ୍ଭାରୀ, ମଇ, କଦମ୍ବ, ଦେବଦାରୁ ଇତ୍ୟାଦି ।

ଅଖିମୁଠି : ଆମ ଓଡ଼ିଶା ହେଉଛି ଏକ କୃଷିପ୍ରଧାନ ରାଜ୍ୟ । କୃଷି ହେଉଛି କୃଷକର ପରିଚୟ । ତେଣୁ ସରକାରୀ ସ୍ତରରେ ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ଦିବସଟିକୁ କୃଷକ ଦିବସ ରୂପେ ପାଳନ କରାଯାଏ । ଏହି ଦିନଟି ସକାଳ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଦୟଠାରୁ ଆରମ୍ଭକରି ତା' ପରଦିନ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଦୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶୁଭ ହୋଇଥାଏ । ଏହିଦିନ ବିବାହ, ବ୍ରତ, ଗୃହପ୍ରବେଶ ଓ ଗୃହନିର୍ମାଣ ଆଦି କାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଏ । ଧନସମ୍ପତ୍ତି, ସୁଖ-ସମୃଦ୍ଧି ଅକ୍ଷୟ ରହିବା ପାଇଁ ଘରେ ଘରେ ଏହିଦିନ ପୂଜାର୍ଚ୍ଚନା କରାଯାଏ । ସ୍ନାନ, ଦାନ, ଜପ, ତପ, ଶ୍ରାଦ୍ଧ, ଅନ୍ନ, ଜଳ, ଜୋତା, ଚପଲ, ଛତା ଆଦି ଉକ୍ତଦିନ ଦାନ କଲେ ବହୁତ ପୁଣ୍ୟଫଳ ମିଳିଥାଏ । ଓଡ଼ିଶାରେ ଏହି ପବିତ୍ର ଦିନଠାରୁ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ ଖରିଫ୍ ଫସଲ । ଏହିଦିନ ମାଟି ମାଆଙ୍କୁ ପୂଜାକରି କୃଷକମାନେ କ୍ଷେତରେ ଅଖିମୁଠି ଅନୁକୂଳ କରିଥାନ୍ତି । କୃଷକମାନେ ହଳଦୀ, ଚନ୍ଦନ ଓ ସିନ୍ଦୂରବୋଳା ଧାନ ବିହନର ଗଉଣୀ ସହିତ ପିଠା ଓ ବିଭିନ୍ନ ଭୋଗସାମଗ୍ରୀ ଧରି କ୍ଷେତକୁ ଯାଆନ୍ତି । ମାଆ ବିଶ୍ୱଧାତ୍ରୀ ପୃଥିବୀ ଏବଂ ମାଆ ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀ ବା ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ତଥା ଅନ୍ୟ ଦେବଗଣଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଜମିର ଐଶାନ୍ୟ କୋଣ ବା ଉତ୍ତର-ପୂର୍ବ କୋଣରେ ଭୋଗଗୁଡ଼ିକୁ ସମର୍ପଣ କରିସାରିବା ପରେ ଏକ ଗାତ ଖୋଳି ପୋତିଦିଅନ୍ତି ଏବଂ ଏହି ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟାର ଅମୃତବେଳାରେ ପ୍ରଥମେ ସେ ତାଙ୍କର କ୍ଷେତରେ ହଳ ବୁଲାଇଥାନ୍ତି । ମୁଠା ମୁଠା ସେହି ଧାନ ବିହନ ଯାହାକୁ ଅଖିମୁଠି ବା ଅକ୍ଷୟମୁଠି ବୋଲି କହନ୍ତି ସେହି ଅଖି ମୁଠିଭରା ଧାନ ବିହନକୁ ଗଉଣୀରୁ କାଢ଼ି ବିଲର ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଜାଗାରେ ପକାଇଥାନ୍ତି । ତାହାକୁ ଅଖିମୁଠି ବା ଅକ୍ଷୟମୁଠି ଅନୁକୂଳ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ବିଶ୍ୱାସ ରହିଛି, ଏହିଦିନ ଯିଏ ଅଖିମୁଠି ଅନୁକୂଳ କରି ଧାନକ୍ଷେତରେ ଚାଷ କରିଥାନ୍ତି ବର୍ଷସାରା ତାଙ୍କର ଧନସମ୍ପଦର ଅଭାବ ରହେନାହିଁ ଏବଂ ଧାନ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣରେ ଫଳିଥାଏ । ପୁରାଣର ଏକ ଉପାଖ୍ୟାନରୁ ଜଣାଯାଏ, ମହର୍ଷି ଜନକ ଭାରତୀୟ କୃଷିଜୀବୀ କୁଳର ପ୍ରତିନିଧି ରୂପେ ଭୂମିପୂଜା କରି ନିଜେ ବୀଜ ବପନ କରୁଥିଲେ । ଭୂମି କର୍ଷଣ ସମୟରେ ସେ ସୀତାଙ୍କୁ ଲାଭ କରିଥିବାରୁ ଋକ୍‌ବେଦରେ ସୀତା ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ବିଦ୍ୟାଦାତ୍ରୀ ରୂପେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହେବା ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ସେହି ମାତା ସୀତାଙ୍କୁ ପ୍ରଥମେ ବୈଦିକ ଋଷିମାନେ ଅକ୍ଷୟ ଶସ୍ୟ ଦେବା ନିମିତ୍ତ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଥିଲେ ।

ଐତିହାସିକ ଘଟଣା : ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ଦିନ ସବୁ ଶୁଭକାର୍ଯ୍ୟ ଅନୁକୂଳ କରାଯାଏ । ସୁଖ, ଶାନ୍ତି, ସମୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଭଗବାନ ତଥା ପରଂବ୍ରହ୍ମଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରାଯାଏ । ଏହିଦିନ ପୁରାଣଶାସ୍ତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥ ଅନୁସାରେ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ଶୁଭକର୍ମ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ପ୍ରଥମେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟମଣ୍ଡଳରେ ଯବ ଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ କରିଥିଲେ ପ୍ରାଣୀ ଓ ଜୀବଜନ୍ତୁମାନଙ୍କର ପରିପାଳନ ନିମିତ୍ତ । ତେଣୁ ଏକ ବିଧି ରହିଛି, ଯିଏ ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ଦିନ ଯବ ଶସ୍ୟରେ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଶ୍ରୀ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କୁ ପୂଜାର୍ଚ୍ଚନା ସହିତ ବିଭିନ୍ନପ୍ରକାର ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ତାଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିଥାଏ ସେ ଅକ୍ଷୟଫଳ ଲାଭକରେ । ଏହିଦିନ ମଧ୍ୟ ପତିତପାବନୀ ଗଙ୍ଗା ଯିଏ ଭାଗିରଥୀ ନାମରେ ନାମିତ, ସିଏ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଭଗବାନଙ୍କର ନଖକୋଣରୁ ଆସି ଶିବଙ୍କର ଜଟାଦେଇ ପ୍ରଥମେ ଭଗୀରଥଙ୍କ ତପସ୍ୟା ବଳରେ ଆସିଥିଲେ ଶଗରରାଜାର ବଂଶକୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା ପାଇଁ, ଏହି ମର୍ତ୍ତ୍ୟପୃଷ୍ଠରେ ପତିତପାବନୀ ଗଙ୍ଗାଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ହୋଇଥିଲା । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କୁ ଏହିଦିନ ଅକ୍ଷୟ ପାତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ, ଯେଉଁ ଅକ୍ଷୟ ପାତ୍ର ଦ୍ୱାରା ସେ ମୁନି ଦୁର୍ବାସା ଏବଂ ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ଶିଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଆତିଥ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ଗୋଟିଏ କ୍ଷୁଦ୍ର ଅନ୍ନକଣିକା ରହିଯାଇଥିଲା ସେହି ଅନ୍ନକଣିକାକୁ ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଯେତେବେଳେ ସେ ସମର୍ପଣ କରିଛନ୍ତି ସେତେବେଳେ ମୁନି ଦୁର୍ବାସା ଏବଂ ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ଶିଷ୍ୟମଣ୍ଡଳୀଙ୍କର କ୍ଷୁଧା ମେଣ୍ଟିଯାଇଥିଲା । ଏହା ହେଉଛି ସେହି ଅକ୍ଷୟ ପାତ୍ରର ରହସ୍ୟ ଏବଂ ମାହାତ୍ମ୍ୟ । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ, ଏହିଦିନ ସୁଦାମା ନିଜର ବାଲ୍ୟବନ୍ଧୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଦ୍ୱାରକାରେ ଭେଟିଥିଲେ ଏବଂ ଅମାପ ଧନସମ୍ପତ୍ତିର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଥିଲେ । ଉକ୍ତଦିନ ପରଂବ୍ରହ୍ମଙ୍କର ଷଷ୍ଠ ଅବତାର ପର୍ଶୁରାମଙ୍କର ମର୍ତ୍ତ୍ୟମଣ୍ଡଳରେ ଆବିର୍ଭାବ ହୋଇଥିଲା । ଭଗବାନ ପର୍ଶୁରାମ ମହର୍ଷି ଯମଦଗ୍ନୀ ଓ ମାତା ରେଣୁକାଦେବୀଙ୍କ ପୁତ୍ର ଥିଲେ । ଭଗବାନ ପର୍ଶୁରାମ ଅକ୍ଷୟ ଓ ଅମର ଅଟନ୍ତି । ଏହି କାରଣରୁ ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ଦିନ ଭଗବାନ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ଉପାସନା କରିବା ସହିତ ଭଗବାନ ପର୍ଶୁରାମଙ୍କ ପୂଜା କରିବାର ମଧ୍ୟ ବିଧାନ ରହିଛି । ଏହିଦିନ ସତ୍ୟ ଯୁଗ ଓ ତ୍ରେତୟା ଯୁଗର ପ୍ରାରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ମହର୍ଷି ବେଦବ୍ୟାସ ମହାଭାରତ ଗ୍ରନ୍ଥର ରଚନା ମଧ୍ୟ ଉକ୍ତଦିନ ପ୍ରାରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ମହାକବି ଜୟଦେବ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ରଚନା ଏହିଦିନ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ସେହି ସ୍ମୃତିକୁ ନେଇ ମହାପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ଖଣ୍ଡୁଆ ଧାରଣ କରିଥାନ୍ତି । ଭକ୍ତକବି ଜୟଦେବଙ୍କ ଜନ୍ମତିଥି ମଧ୍ୟ ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା । ଧନସମ୍ପଦର ଦେବତା ଭଗବାନ କୁବେର ଏହିଦିନ ସମସ୍ତ ଧନସମ୍ପଦ, ଗୋପଲକ୍ଷ୍ମୀ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ଉକ୍ତଦିନ ମଧ୍ୟ ବଦ୍ରିନାଥ ଧାମ ଏବଂ ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀ ଓ ଯମୁନୋତ୍ରୀ ମନ୍ଦିର ବର୍ଷକରେ ଥରଟିଏ ଖୋଲାଯିବାର ବିଧି ରହିଛି ଏବଂ ଅକ୍ଷୟତୃତୀୟ ପରଠାରୁ ୬ମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀ ଓ ଯମୁନୋତ୍ରୀ ମନ୍ଦିର ଖୋଲାଯାଏ । ଏହିଦିନ ଗୃହିଣୀମାନେ ଷଠୀ ବା ଷଷ୍ଠୀଦେବୀଙ୍କର ପୂଜାର୍ଚ୍ଚନା ମଧ୍ୟ କରିଥାନ୍ତି । ଏହି ଦିବସକୁ ବ୍ରତ ରୂପେ ପାଳନ କରାଯାଏ । ବ୍ରତଧାରୀମାନେ ଶୁଦ୍ଧକାଳରେ ଏହି ବ୍ରତକୁ ଆରମ୍ଭକରି ୮ବର୍ଷରେ ଉଦ୍‌ଯାପନ କରନ୍ତି । ଏହା ମୃତ ପ୍ରିୟଜନଙ୍କ ପାଇଁ ସ୍ମରଣର ଦିନ ମଧ୍ୟ । ଏହି ଦିନରେ ପ୍ରାୟତଃ ଦିବଙ୍ଗତ ଆତ୍ମାଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ ଜଣାଇବା ପାଇଁ ପୂଜା କରାଯାଏ । ଏକ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ଅନୁସାରେ, ଋଷି ବ୍ୟାସ ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ଦିନ ଭଗବାନ ଗଣେଶଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ହିନ୍ଦୁ ମହାକାବ୍ୟ ମହାଭାରତ ରଚନା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ଏହିଭଳି ଭାବେ ଅନେକ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ସହିତ ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ଦିନଟିର ମାହାତ୍ମ୍ୟ ଅନେକ ବଢ଼ିଯାଇଛି ।

ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟାର ଅମୃତବେଳାରେ ସେଇ ପରଂବ୍ରହ୍ମଙ୍କ ଶରଣାପନ୍ନ ହୋଇ ଜୀବନର ସମସ୍ତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିଯିବା ହିଁ ବିଧେୟ । ତେଣୁ ସେହି ଅନନ୍ତକୋଟି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡନାୟକ, ଯିଏ ସର୍ବ ଓଡ଼ିଆଙ୍କର ଆରାଧ୍ୟ, ଯାହାଙ୍କଠାରୁ ଓଡ଼ିଶାର ସମସ୍ତ ପର୍ବପର୍ବାଣି, ଉତ୍ସବ, ଶୁଭାଶୁଭ, ଅମୃତବେଳା ଆରମ୍ଭ, ସେହି ମହାପ୍ରଭୁ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପଦାରବିନ୍ଦରେ ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟାର ଅମୃତବେଳାରେ ଅନନ୍ତକୋଟି ଦଣ୍ଡପ୍ରଣିପାତ ।

ତୃଷାର୍ତ୍ତଙ୍କୁ ଜଳଦାନ କରନ୍ତୁ ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟାରେ

ପୁଷ୍ପମିତ୍ର ମହାପାତ୍ର
କଟକ, ଦୂରଭାଷ : ୯୪୩୭୨୨୫୬୮୯
E-mail : puspamitramohapatra18@gmail.com

ବୈଶାଖ ମାସ ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ ତୃତୀୟାକୁ 'ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା' କୁହାଯାଏ । ଏହି ଦିନରୁ ସତ୍ୟଯୁଗ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ ରହିଛି, ତେଣୁ ଏ ଦିନ ବିଭିନ୍ନ ଦାନ, ଧାନ, ଧର୍ମ କରି ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଅର୍ଚ୍ଚନା କରାଯାଏ । ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ରଥଗଢ଼ା ଏଇ ଦିନରୁ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ । ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ରଥଗଢ଼ା ଏଇ ଦିନରୁ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ । ଚନ୍ଦନଯାତ୍ରା ମଧ୍ୟ ଏଇ ଦିନରୁ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ । ଏହିସବୁ କାରଣରୁ ଏହିଦିନଟିକୁ ଶୁଭଦିନ ରୂପେ ପରିଗଣିତ କରାଯାଇ ଗୃହନିର୍ମାଣ, ନିର୍ବନ୍ଧ, ବିବାହ, ଉପନୟନ ପ୍ରଭୃତି ଶୁଭକର୍ମ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥାଏ । କୃଷକ ଏ ଦିନ ତା' ସ୍ତ୍ରୀ ଠାରୁ ହଳଦି, ଚନ୍ଦନ, ସିନ୍ଦୂର ଲେପିତ ବିହନ – ଧାନପୂର୍ଣ୍ଣ ନୂତନ ଗଉଣୀକୁ ଶଙ୍ଖ ହୁଳହୁଳି ମଧ୍ୟରେ ମୁଣ୍ଡରେ ଥୋଇ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଏକ ନୂତନ ଟୋକେଇରେ ପିଠାନେଇ ହଳଲଙ୍ଗଳ ଧରି କ୍ଷେତକୁ ଯାଏ । ସେଠାରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଠାକୁରାଣୀଙ୍କୁ ଭୋଗଦେଇ ଉକ୍ତ ନୈବେଦ୍ୟ କିଆରିର ଇଶାଣ କୋଣରେ ପୋତି ହଳ ବୁଲାଏ ଓ ମୁଠା ମୁଠା ବିହନ କିଆରିରେ ବୁଣେ । ଏହାକୁ ଅକ୍ଷିମୁଠି କହନ୍ତି । ସଧବା ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଏ ଦିନ 'ଷଠୀଦେବୀ'ଙ୍କର ପୂଜା କରନ୍ତି । ଏଇ ତିଥିରେ ଯେଉଁ ଧର୍ମ ଅର୍ଜନ କରାଯାଏ, ତାହାର କ୍ଷୟ ନାହିଁ । କୃଷକ ନିଜ କିଆରିରେ 'ଅକ୍ଷିମୁଠି' ବିହନ ବୁଣି ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବୀଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରି କହେ – 'ହେ ଠାକୁରାଣୀ ! ମୋ' ଶସ୍ୟ କ୍ଷୟ ନ ହେଉ' । ତେଣୁ ଏହାର ନାମ ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ।

ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ଏକ ସର୍ବ ଭାରତୀୟ କୃଷି ଭିତ୍ତିକ ମୁଖ୍ୟ ପର୍ବ । ଆମ ଉତ୍କଳୀୟ ଜନଜୀବନରେ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଶୁଭକାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭର ଦିନ ହେଉଛି ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା । ଏହି ଦିବସରେ ସତ୍ୟଯୁଗର ଆରମ୍ଭ ହେବା ସହ ଦେବତାମାନେ ଏହି ଦିନ ଆରମ୍ଭ କରି ମର୍ତ୍ତ୍ୟବାସୀ ମାନବମାନଙ୍କୁ କୃଷି ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ପରମ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଷଷ୍ଠ ଅବତାର ଶ୍ରୀ ପର୍ଶୁରାମଙ୍କର ତଥା ପରମ ବିଷ୍ଣୁଭକ୍ତ ବିଶ୍ୱବିଦିତ ଭକ୍ତଗ୍ରନ୍ଥ ଗୀତଗୋବିନ୍ଦର ରଚୟିତା ପବିତ୍ର ପ୍ରାଚୀ ଅବବାହିକାରେ ଜନ୍ମିତ ଶ୍ରୀ ଜୟଦେବଙ୍କର ଜୟନ୍ତୀ ଉତ୍ସବ ମଧ୍ୟ ଉକ୍ତ ଦିବସରେ ପାଳିତ ହୋଇଥାଏ । କଥାରେ ଅଛି ଯେ କୌଣସି ଶୁଭକାର୍ଯ୍ୟ ଏହି ଦିବସରେ ଆରମ୍ଭ କରାଗଲେ ବିନା ବିଘ୍ନରେ କାର୍ଯ୍ୟଟି ସମ୍ପାଦିତ ହୋଇଥାଏ । ଉତ୍କଳୀୟଙ୍କର ପ୍ରାଣ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କର ପବିତ୍ର ଶ୍ରୀଗୁଣ୍ଡିଚା ରଥ ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ, ଚନ୍ଦନ ଉତ୍ସବ, ତୁଳସୀ କ୍ଷେତ୍ରାଧିପତି ଶ୍ରୀବଳଦେବ ଜୀଉଙ୍କର ରଥକାର୍ଯ୍ୟ ତଥା ରେବତୀ ମା'ଙ୍କ ସହ ତାଙ୍କର ବିବାହ ଉତ୍ସବ, କୃଷକମାନଙ୍କ ଅକ୍ଷିମୁଠି ଅନୁକୂଳ ଆଦି ସମସ୍ତ ମାଙ୍ଗଳିକ କାର୍ଯ୍ୟ ପବିତ୍ର ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ତିଥିରେ ପାଳିତ ହୋଇଥାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ କୃଷକ ପରିବାରର ଏହା ଆଦ୍ୟ କୃଷିପର୍ବ । କୃଷକର ବିହନ ମୁଠାକ ମା'ଧରିତ୍ରୀ କୋଳରେ ଅକ୍ଷୟ ଭାବରେ ଧାରଣ କରି ଉତ୍ତମ ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ କୃଷିଜୀବି ପରିବାର ଉକ୍ତି ଦିବସରେ ନିଷ୍ଠାର ସହ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବେ ଭୂମି ପୂଜନ କରିଥାନ୍ତି । ଧାନ ଆମ ପ୍ରଦେଶର ମୁଖ୍ୟ ଫସଲ ହୋଇଥିବାରୁ ଅକ୍ଷିମୁଠି ହିସାବରେ ଧାନକୁ ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ସ୍ୱରୂପ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ସେହି ଧାନରେ ହିଁ ମୁଠି ଅନୁକୂଳ କରାଯାଏ । ଧାନ ବିହନ ବୁଣିବାର ପ୍ରକୃତ ସମୟ ହେଉଛି ବୈଶାଖ ଶୁକ୍ଳ ତୃତୀୟା ଠାରୁ ସାବିତ୍ରୀ ଅମାବାସ୍ୟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ପର୍ବ ପାଳନର ବିଧି ପର୍ବ ଦିନ ରାତ୍ରରୁ କୃଷକ ଓ କୃଷକ ଗୃହିଣୀ ଉଭୟେ ପବିତ୍ରତା ପାଳନ ପୂର୍ବକ ଅନୁକୂଳ ବେଢ଼ା ଓ ଗୌଣୀକୁ ଧୋଇ ଶୁଖାଇ ପିଠଉ ଚିତାରେ ଚିତ୍ରିତ କରନ୍ତି ଓ ହଳ, ଜୁଆଳିରେ ମଧ୍ୟ ଚିତା ଦିଅନ୍ତି । ସକାଳୁ କୁଆ କା କା କରିବା କ୍ଷଣି କୃଷକ ଶୌଚ ହୋଇ ନୂତନ ଶ୍ୱେତବସ୍ତ୍ର ପରିଧାନ ପୂର୍ବକ ଠେକାଭିଡ଼ି ଇଷ୍ଟ ସ୍ମରଣ କରି ଧାନ ବିହନ ଅଳିଆରୁ ମୁଠି ଅନୁକୂଳ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଶ୍ୱେତ ଧାନ ବିହନ ଚିତାଲଗା ଅନୁକୂଳ ବେତାକୁ ଗାଳିଥାଆନ୍ତି । ଧାନବେତା ମଧ୍ୟରେ ଧାନବିହନ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗୌଣୀଟି ରଖି ଏକ ଶ୍ୱେତ ବସ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଆବୃତ କରି ମୁଣ୍ଡରେ ମୁଣ୍ଡାଇ ଅନୁକୂଳ କରିବାର ବିଧି ଅଛି । ଏହି ଧାନବେତା ମଧ୍ୟରେ ଚାଷ ଅନୁକୂଳ ପାଇଁ ଏକ ଲଙ୍ଗଳ ଲୁହା, ଏକ ଥାନ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଅଳଙ୍କାର, ଏକ ଥାନ ସିନ୍ଦୂର, ଘୋରା ଚନ୍ଦନ, ଗୋଟାଗୁଆ, ନଡ଼ିଆ, ଶ୍ୱେତପୁଷ୍ପ, ଘିଅଦୀପ, କିଛି କଞ୍ଚା କ୍ଷୀର, ଭୋଗ ସରଞ୍ଜାମ ପୂଜାପାତ୍ରରେ ସଜାଇ ରଖାଯାଏ । କୃଷକ ଗୃହିଣୀର ହୁଳହୁଳି ଓ ଶଙ୍ଖଧ୍ୱନି ମଧ୍ୟରେ କୃଷକ ସମସ୍ତ ଅନୁକୂଳ ଦ୍ରବ୍ୟ ମୁଣ୍ଡରେ ମୁଣ୍ଡାଇ ହଳବଳଦ ସହ ପୂର୍ବାମୁଖା ହୋଇ ମାହେନ୍ଦ୍ର ବେଳାରେ ମୁଠି ଅନୁକୂଳ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କ୍ଷେତ ଅଭିମୁଖେ ଗମନ କରେ । କ୍ଷେତର ପୂର୍ବ ଦିଗରେ ଲଙ୍ଗଳ ଲୁହା, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଅଳଙ୍କାର ରଖି ପାଣିଛିଞ୍ଚି ବସୁଧା ମାତାର ପୂଜନ କରାଯାଏ । ପରେ ପରେ ଧୂପ, ଦୀପ, ପୁଷ୍ପ, ନୈବେଦ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରି ନଡ଼ିଆ ଭାଙ୍ଗି ମାଟି ମାଆକୁ ନାରିକେଳ ଜଳ ଓ କଞ୍ଚାକ୍ଷୀର ଅର୍ପଣ କରାଯାଏ । ବସୁଧା ମାତାଙ୍କ ସହ ଅନ୍ନଦାତ୍ରୀ ମା'ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ଜଳକ୍ରମାଇନ୍ଦ୍ର ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟାଦି ଦଶ ଦିଗପାଳଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପୂଜାସ୍ଥାନ ପରି ମାଟିକରି ଐଶାନ୍ୟ କୋଣରେ ୩ ମୁଠା ଅକ୍ଷିମୁଠି ବପନ କରାଯାଏ । ମା'ଙ୍କୁ ପୁନଃ ପ୍ରଣାମ ପୂର୍ବକ କୃଷକ ଗୃହକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ କରି ଗୃହିଣୀ କୃଷକ ଘରକୁ ଫେରିଲେ ଅପେକ୍ଷାରତ କୃଷକର ସାଦକୁ ସମସ୍ତ ପଦାର୍ଥ ସଜାଡ଼ି ରଖି ଆନୀତ ମୁଠି ଅନୁକୂଳ ପିଠାପଣା ଗ୍ରାମର ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ ବିତରଣ ପୂର୍ବକ ପ୍ରସ୍ତୁତ ପିଣ୍ଡେଦଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି । ଅକ୍ଷୟ ତୃତୀୟା ଦିବସ ପ୍ରସନ୍ନତା ଓ କୃଷକ ପରିବାର ପାଇଁ ଏକ ପବିତ୍ରତା, ଆଶା ଆକାଂକ୍ଷାର ପର୍ବ । ଉକ୍ତ ଦିବସ ନୂତନଗୃହ, ମନ୍ଦିର, କୂପ, ଜଳାଶୟାଦି ପ୍ରାରମ୍ଭ, ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ଦିନ ତଥା ବିଦ୍ୟାରମ୍ଭ, ବ୍ୟବସାୟ ଆରମ୍ଭ, ବିବାହାଦି ନିର୍ବନ୍ଧ ପାଇଁ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ସମୟ ।